

Kapitel 1 Historia

Finlands historia är tätt sammanbunden med både Sveriges och Rysslands sedan hundratals år tillbaka. Maktförändringarna runt Baltikum och Europa avspeglar sig tydligt i landets förflutna. Finland styrdes av det svenska riket under nästan 700 år. Efter kriget 1808-1809 blev landet ett autonomt storfurstendöme under den ryska tsaren fram till det att självständigheten utropades år 1917. Finland har under självständighetstiden upplevt både starka och svaga regeringar och presidenter, neutralitet och medlemskap i internationella organisationer samt ekonomiska uppsving och hårdare tider.

Finland under svenska tiden

Fram till 1100-talet befann sig Finland i något av ett politiskt vakuum, men efter det förändrades situationen. Både Sverige och den romersk-katolska kyrkan <http://www.ne.se/katolska-kyrkan> samt Novgorod (Ryssland) http://www.swedenabroad.com/Page_41954.aspx och den bysantinsk (grekisk) ortodoxa kyrkan <http://www.ne.se/bysantinska-riket> fick nästan samtidigt upp ögon för möjligheten att utvidga det egna territoriet och för att vinna nya medlemmar till kyrkan. Sverige genomförde tre fälttåg med religiösa förtecken, s.k. korståg, och drog på så vis det längsta strået i kampen om Finland.

De tre svenska s.k. korstågen var:

1. Erik den Heliges tåg vid mitten av 1100-talet till Egentliga Finland <http://www.alltombibeln.se/kristendomshistoria/1101.htm>
2. Birger Jarls tåg på 1230-talet till Tavastland <http://www.alltombibeln.se/kristendomshistoria/1201.htm>
3. Torgil Knutssons tåg på 1290-talet till östra Finland

Läs mer om fält- och korstågen till Finland i artiklarna *Korstågen till Finland var inga kyrkliga företag* http://web.abo.fi/meddelanden/forskning/1998_07korstag.sht och om *Erik den Helige och svenskarnas korståg till Finland* <http://www.nordicacademicpress.com/o.o.i.s?id=43&vid=262>.

I freden i Nöteborg 1323 beslöts det att östra Karelen tilldelas Novgorod medan Sverige får rätt att härska över övriga delar av Finland. Påven gav den svenska kungen rätt till Österlandet (Finland) <http://stason.org/TULARC/travel/nordic-scandinavia/4-3-3-Finland-Viking-Times-And-Before-That.html> som ju kungens företrädare erövrade från hedningarna. Den romersk-katolska kyrkan igen såg till att folket "räddades" från hednatro. Samhället delades in i adel, präster, borgare och bönder. Vi kan således påstå att Finland från 1100-talet framåt har hört till den västliga kulturfären. Åbo utvecklades småningom till det administrativa, kulturella och ekonomiska centrumet i den östra landsdelen. Hansan kontrollerade handeln. Redan under mitten av 1300-talet fick Finland rätt att sända representanter till det svenska kungavalet <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/riksdagen/valkommen/historia.htx> och genom regeringsreformen 1634 fick riksdelen rätt att sända representanter till

riksmötet i Stockholm. Mot slutet av medeltiden (början av 1500-talet) levde ca 350 000 människor i Finland, varav 90 procent var bönder.

Gustav Vasa kröntes till kung år 1523 och med honom började en ny era i det svenska riket. Han understödde aktivt reformationen dels för att utöka den egna makten samtidigt som ju den katolska kyrkans makt minskade dels för att få tillgång till kyrkans enorma rikedomar. Mikael Agricola http://sv.wikipedia.org/wiki/Mikael_Agricola (ca 1510-1557) spelade en viktig roll i att reformationen fick sitt genombrott i den finska landsändan. Han utnämndes till biskop i Åbo stift och han är även känd bl.a. som det finska skriftspråkets fader.

Under 1600-talet försåg den finska landsändan den svenska armén med ett stort antal soldater för de olika krigen som streds i Centraleuropa. Det förde med sig både bra och dåliga saker. De hemvändande soldaterna tog med sig olika intryck från Europa hem till Finland och samtidigt stärktes även landets band till utlandet vilket gjorde att landet utvecklades. Sverige kontrollerade dock landsändans handel med tjära starkt i enlighet med merkantilismens tankesätt och stärkte även sitt grepp om landet. Mot slutet av århundradet genomled Finland även ett par hårda år med efterföljande hungersnöd, som gjorde att befolkningen minskade med en tredjedel.

Stora nordiska kriget (1700-1721) <http://www.ne.se/stora-nordiska-kriget> gjorde slut på den svenska stormaktstiden och under de drygt tio sista åren av kriget upplevde Finland det som kallas de stora ofredsåren <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/StoraOfreden>. Landet var under rysk ockupation och en stor del av befolkningen gick i landsflykt. Militärväldet upphörde i.o.m. freden i Nystad 1721 <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Nystadsfreden> när Finland återbördades till svenska händer.

Århundradet förde även med sig positiva saker. Efter fredsslutet tog industrialiseringen fart. Framförallt sågverk, men även ett glasbruk, ett sockerraffinaderi och ett pappersbruk grundades. Tjära fortsatte att vara en viktig handelsvara. Landet fick även ett eget universitet, Åbo Akademi http://www.museo.helsinki.fi/svenska/universitetets_historia/index.htm. Invånarantalet steg snabbt från ca 306 000 år 1721 till ca 907 000 år 1807.

Finland under ryska tiden – den autonoma tiden

Kriget 1808-09 <http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=7&ag=66&t=724&a=6136> var en följd av den överenskommelse tsar Alexander I av Ryssland och Napoleon av Frankrike träffat i Tilsit 1807. Kriget mellan Sverige och Ryssland ledde till att landsdelen Finland avträdde till Ryssland i freden i Fredrikshamn. Sju sekel av svensk överhöghet tog slut, trots det tillät tsaren <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/AlexanderI> mycket av det som var känt från den svenska tiden fortleva. Finland blev ett autonomt storfurstendöme direkt underställt den ryska tsaren. Landet fick bibehålla den svenska lagstiftningen, den luterska tron och det svenska administrationsspråket. Den högsta administrativa enheten blev senaten med en rysk generalguvernör som fungerade som tsarens representant i Finland. Åbo, som ju fungerat som

huvudstad i Finland, ansågs dock ligga både kulturellt och geografiskt för nära det svenska riket, vilket gjorde att tsaren utnämnde Helsingfors till huvudstad 1812.

Finlands lantdag <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Lantdag> sammanträdde 1809 <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/riksdagen/valkommen/historia.htm>, men efter det sammankallades den inte före år 1863. Regelbundna sammanträden därefter gjorde att lagstiftningsarbetet kom igång bra. Under den ryska tiden utvecklades landet på många olika sätt. Folkskolor grundades, den första järnvägen byggdes, landet fick en egen armé i.o.m. lagen om värnplikt och marken, en egen valuta, infördes.

Mot slutet av den ryska tiden försökte tsaren Alexander II <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/AlexanderII> i ett par omgångar göra storfurstendömet Finland till en integrerad del av Ryssland. Den första förryskningsvägen <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/NikolajII> ägde rum 1899: Rysslands lagstiftning började gälla även för Finland; i administrationen och i skolor talades det ryska, den finska armén upplöstes <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Militaermiljonerna> och censur infördes. Finland återfick dock sina rättigheter 1905 när oroligheter i Ryssland även gav upphov till strejker i Finland. Följande år genomfördes flera viktiga reformer: den moderna enkammarriksdagen ersatte lantdagen; kvinnor gavs rösträtt. Nästa förryskningsväg kom 1908 när bl.a. riksdagen förlorade sin beslutsrättighet. Förtrycksåtgärderna fortsatte fram till dess att Finland utropade sig självständigt år 1917.

Under den ryska tiden skrevs många verk som ännu i vår tid är av stor betydelse. T.ex. *Kalevala*, Finlands nationalepos, nedtecknades av Elias Lönnrot. <http://www.finlit.fi/kalevala/index.php?m=196&l=3> samt flertalet flera fosterländska ballader skrivna av Johan Ludvig Runeberg, Finlands nationalskald, tillkom under den ryska tiden. Han är kanske mest känd för diktcykeln *Fänrik Ståls sägner* (1848-60) <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/FaenrikStaalsSaegner> om kriget 1808-09 mellan Sverige och Ryssland. I boken hyllas finländarnas tapperhet och trofasthet. Inledningsdikten *Vårt land* tonsattes av Fredrik Pacius och blev Finlands nationalsång. <http://runeberg.org/fstal/> Ett annat stort namn, Johan Vilhelm Snellman, filosof, senator och finshetsivrare, arbetade för att finskan skulle jämföras med svenskan i Finland. Av landets invånare hade ca 85 procent finska som modersmål. <http://www.svof.fi/forfattare/snellman.htm> Befolkningen ökade under den ryska tiden från 1 miljon (1812) till 3 miljoner (1912).

År 2009 firade Finland och Sverige *Märkesåret* till åminne av kriget 1808-1809 och separationen mellan de två länderna som senare skulle bli upptakten till ett självständigt Finland. Läs mer om anledningen till varför året firas här http://www.svd.se/kulturnoje/understrecket/finlands-sak-var-svar_895545.svd och här <http://www.markesaret1809.se/>. Vill du lära dig mer om storfurstendömet Finland och den ryska tiden kan du klicka på länken http://sv.wikipedia.org/wiki/Finland_under_den_ryska_tiden.

Ett självständigt Finland

Den ryska tsaren Nikolaj II avsattes i samband med marsrevolutionen 1917 och i november samma år tog bolsjevikerna makten. Efter den ryska revolutionen framförde den finska senaten en självständighetsdeklaration

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=7&ag=66&t=512&a=4669> till riksdagen som godkände dokumentet den 6 december 1917. En månad senare erkände bolsjevikregeringen i Ryssland officiellt Finlands självständighet

http://www.veteraanienperinto.fi/svenska/t_pankki/itsen/suomen_itsenaistym_inen.htm.

Bolsjevikrevolutionen lämnade inrikespolitiska spår i Finland som skulle visa sig vara svåra att överkomma. Splittringen mellan höger- (vita) och vänstergrupper (röda) inom landet resulterade i ett krig

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=7&ag=66&t=566> som varade mellan januari och maj 1918. De vita segrade, men Finlands folk delades i segrare och besegrade och det tog många år före alla sår var läkta. Det självständiga Finlands första president, K.J. Ståhlbergs viktigaste uppgift blev att försöka ena landet. Landets statsskick http://no.wikipedia.org/wiki/Kongeriket_Finland var även oklart i början av självständigheten. Efter ett misslyckat försök med monarki

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/FriedrichKarl> kom Finland att bli en republik.

Medan andra världskriget rasade i Europa drogs Finland in i två krig mot Sovjetunionen; Vinterkriget 1939-1940

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=h&g=&n=vinterkriget&k=&m>, då Sovjetunionen invaderade och tvingade fram landavträdelser, och Fortsättningskriget 1941-1944 <http://yle.fi/elavaarkisto/?s=h&g=&n=forts%E4ttningskriget&k=r&m>, då Finland ställde sig på Tysklands sida i ett försök att återta de förlorade landområdena. Utöver dessa två krig har Finland under självständighetstiden bl.a. sett språkstrider på 1920-talet

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Nationalitetsroerelserna>, förbudslagen 1919-1932

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Foerbudslagen>, Ålandsfrågan

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Aalandsfraagan> där Nationernas förbund avgjorde frågan om till vilket land Åland hör

http://www.kultur.aland.fi/kulturstiftelsen/traktater/svenska/1921a_sv.htm,

Lapporörelsen <http://www.ne.se/lappororelsen>, OS 1952

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=7&ag=61&t=672&a=3054>, medlemskap i Nordiska rådet

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/NordisktSamarbete>, Förenta nationerna <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/FoerentaNationerna>,

Europarådet och Europeiska unionen

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/EuropeiskaUnionen>

http://europa.eu/abc/history/animated_map/index_sv.htm samt en ny valuta

http://europa.eu/pol/emu/index_sv.htm.

Åren 1959-1960 gjorde Jörn Donner en programserie som blickade tillbaka på Finlands historia genom årtionden och landets väg till självständighet samt hur Finland blev det land det är idag. Lyssna på programserien här

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=7&ag=66&t=160>. Vill du veta hur

befolkningen växt under självständighetstiden kan du klicka här http://www.stat.fi/tup/suomi90/joulukuu_sv.html och om du är intresserad av statistikuppgifter om Finland kan du gå in på länken här. http://www.stat.fi/tup/suoluk/index_sv.html

Kapitel 2 Livsstil, kultur och mentalitet

Identitet

Vilka faktorer har spelat en roll vid uppbyggnaden av den finska identiteten? Liknar den våra västliga eller östliga grannländers? Finlands geografiska läge samt historia är båda av stor betydelse vid identitetsbyggandet. En gemensam etnisk och språklig bakgrund och ett gemensamt ursprung hör även till grundtankarna. Under 1800-talets mitt skapades en bild av det finska språket och nationalstaten Finland där bl.a. Johan Vilhelm Snellman formulerade finskhetsrörelsens program. Slagordet löd då *Svenskar vill vi inte vara, ryssar kan vi inte vara, låt oss vara finnar*

<http://www.popularhistoria.se/o.o.i.s?id=52&vid=585>. Finland är dock ett land med två nationalspråk som har sin bakgrund i en lång västligt orienterad historia. Under nästan 700 år var landet en del av det svenska riket, vilket innebar att styrelsesätt, institutioner, statliga organisationer och olika provinsnätverk samt kultur och språk lämnade avtryck i samhället där en självständig markägande bondeklass spelade en stor roll. Kyrkan, som förespråkade en enkel livsstil och ett personligt förhållande till gud, var likaså en viktig aktör i samhället. Liksom övriga Norden valde även Finland en flagga <http://formin.finland.fi/Public/Print.aspx?contentid=131014&nodeid=15699&ulture=sv-FI&contentlan=3> med ett kors på år 1918.

Ser vi igen på finländares självbild så upplevs landet ligga något avlägset, vara kallt och även lite mystiskt. Invånarna är blonda och tystlåtna på två språk. Sport, sisu <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Sisu> och sauna <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Bastu> är viktiga. Landet urbaniserades snabbt efter krigsslutet 1945 och en välfärdsstat skapades med en hög utbildningsnivå var män och kvinnor är jämlika. I länkarna här http://www.infopankki.fi/sv-FI/Finlandska_seder_och_bruk/ och här http://www.infopankki.fi/sv-FI/nagot_om_finlandska_seder_och_bruk/ kan du läsa något om finländska seder och bruk.

Stad eller land

År 1812 utsåg tsaren Helsingfors http://www.virtualhelsinki.net/helsinkipanoraama/historia/sve/kortteli_leijona.html till Finlands huvudstad, med makten koncentrerad till Senatstorget. Senaten stod för den politiska makten, Domkyrkan för den kyrkliga och Helsingfors universitets huvudbyggnad för den intellektuella makten. År 1900 var endast 7,5 procent av landets befolkning stadsbor, något som förändrats mycket på mindre än ett sekel. Finland hundra år tillbaka var ett fattigt, agrart samhälle med många arrendatorbönder, medan landet nu har genomgått en urbanisering, ökad social mobilitet och snabba sociala förändringar med bl.a. en hög utbildningsnivå. Den första *flykten* från landet ägde rum efter andra världskriget och den första stora generationen stadsbor växte upp under 1980-

talet. Trots det har finländarna fortfarande starka band till landsbygden och över 400 000 har ett andra hem http://www.stat.fi/tup/suomi90/kesakuu_sv.html på landet där de ofta spenderar en del av semestern.

Lyssna på Ismo Alankos melankoliska och samtidigt ironiska berättelse om Finland då och nu, och om finländaren inför urbaniseringen och andra förändringar. <http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=7&ag=80&t=374&a=4186>

Finska symboler

Naturlandskapet, som är viktigt för finländare, beskrivs bl.a. i nationalsången *Vårt land* <http://www.helsinki.fi/maamme/vland.html> och i *Kalevala*, nationaleposet. Under självständighetsdagen den 6 december sjungs *Vårt land* flitigt och här <http://www.youtube.com/watch?v=iCgToORl4dg> kan du lyssna på en version som framförs av Tarja Turunen. Sången, den blåvita flaggan http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/grundfakta_om_finland/symboler_och_hogtider/index.html och två tända ljus <http://www.finland.se/public/default.aspx?contentid=181339&nodeid=36125&contentlan=3&culture=sv-FI> i fönstret åminner den dag självständighetsdeklarationen antogs av riksdagen 1917. I centrum för firandet står presidenten, försvaret och studenter. Vid olika festligheter besöks hjältegravar runt om i landet.

Förutom självständighetsdagen upplevs även julen, påsken, valborg och midsommar som viktiga årliga högtider med tillhörande symboler, maträtter och dryck http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/grundfakta_om_finland/symboler_och_hogtider/index.html. Dessutom firar finländare exempelvis dop och giftermål, studentexamen och skolavslutningar, jämna födelsedagar med bl.a. traditionella kaffebjudningar.

Finsk konst och design är fyllda av symbolvärde, där två "gyllene" perioder upplevs som speciellt finska; nationalromantik och modern funktionalism http://sv.wikipedia.org/wiki/Arkitektur_i_Finland. Båda anammades politiskt i arkitekturen <http://www.snl.no/Finland/arkitektur> med lite olika mål; nationalromantiken reflekterade landets mål att bygga upp en stat och en nation, medan funktionalismen igen var ett ideal för en modern, internationell, demokratisk välfärdsstat. Typiskt överlag för finsk design är strömlinjeformer, äkthet, ekonomi, funktionalitet, opretentiöst och enkelhet ofta med motiv från naturen och växtriket. Alvar Aalto <http://www.nordicmobler.com/alvar-aalto/> är kanske den mest kände finske arkitekten och formgivaren. Marimekko är ett annat känt finskt designföretag.

Kvinnor i Finland

I över hundra år har män och kvinnor haft allmän och lika rösträtt och valbarhet i Finland <http://www.aanioikeus.fi/sv/index.htm>. Andra faktorer som inneburit stora steg framåt för att ett mer jämlikt samhälle http://www.infopankki.fi/sv-FI/Jamstalldhet_mellan_manniskor/ skulle kunna växa fram är att kvinnor redan tidigt gick ut i arbetslivet. Alltsedan agrarsamhällets tider har finländare varit vana vid att både män och kvinnor bidrar till familjens ekonomi. Kvinnor har också länge haft möjlighet att skaffa sig en utbildning. Utvecklandet av

dagvårdssystemet igen gav kvinnor fortsatt möjlighet att vara yrkesverksamma. Trots det finns det ändå många frågor som borde åtgärdas, något som också jämställdhetsminister Stefan Wallins konstaterar i *Kvinnorna och karriär* http://www.minedu.fi/OPM/Puheet/2007/09/Martha_frbundet.html?lang=fi.

Mat och dryck

Under senare år har det blivit vanligare att finländare också äter ute. En ny slags restaurangkultur har växt upp. Intresset för mat och matlagning har tagit fart och likaså att pröva på ny slags mat från andra kulturer http://www.forumfinland.se/index.php?option=com_content&view=article&id=62:finland-alltmer-kulinariskt&catid=40:livsmedel&Itemid=73. Sett ur ett längre perspektiv är det relativt nytt. Finländare har varit och är vana att använda sig av lokala ingredienser som har använts bl.a. till olika regionala specialiteter http://sv.wikipedia.org/wiki/Finländska_köket. Självförsörjning och lagring av mat har varit nyckelord. Den mat som lagades har länge varit en blandning av eget samt influenser från Sverige och övriga Norden samt den ryska och europeiska kosten. Här <http://www.finland.se/Public/default.aspx?contentid=111057&nodeid=36189&contentlan=3&culture=sv-FI> kan du läsa kocken Antti Mikkelas tankar om finsk mat.

Nuförtiden äter finländare oftare ute och kaffedrickandet som har hör till finländares vardag börjar ta sig mer europeiska former. Traditionella kaffebjudningar, ibland med smörgåsbord, är dock fortfarande populära speciellt vid högtider och fester. Den centraleuropeiska traditionen med caféer och pubar har inte fått fotfäste i Finland mycket p.g.a. att förbudslagen <http://www.svenskacentralarkivet.fi/100/data/forbudslagen.htm> var i kraft i Finland under åren 1919-1932, en lag som förbjöd försäljning av alkohol. Olika publiknande musikställen har dock nått framgång. Öl och brännvin konsumeras i stora mängder fortfarande även om vinkulturen är på frammarsch <http://www.paihdelinkki.fi/informationssnuttar/111-alkoholbruket-i-finland>. En viss attitydförändring gällande alkoholkonsumtion håller på att ske; kaffe ersätts ibland av alkohol på olika bjudningar, men det anses fortfarande lite moraliskt ifrågakämbart att dricka alkohol. Motpolen till absolutisternas synsätt, d.v.s. att dricka sig kraftigt berusade under t.ex. veckoslutet existerar även.

Kapitel 3 Ekonomi

Råvarutillgångar, speciellt i form av skog, var länge källan till rikedom i Finland, men nu har vi gått allt längre från grönt guld till högteknologi. Vad händer sedan? Kommer ett nytt ekonomiskt mirakel efter IT-bubblan och Nokia? Kommer välfärdssamhället att sakta trappas ned?

Vägen till ett välfärdssamhälle

Den finska ekonomin har i flera omgångar tagit rejäla steg framåt i utvecklingen mot ett modernt samhälle <http://www.forum-fet.fi/dec299/telekom.html>. Kombinationen av att nya transportmöjligheter uppstod och att ångsågar utvecklades gjorde att Finland upplevde det första ekonomiska miraklet under 1870-talet. Årtiondet före hade präglats av hungersnöd som ledde till en stor

befolkningsminskning. När sågindustrin nu utvecklades och landets BNP fördubblades märkte även landsbygden av det.

När landet blev självständigt år 1917 föll den ryska marknaden bort för en tid. Exporten av träförädlingsprodukter gick istället västerut. En stor koppargruva i Outokumpu öppnades och skyddstullar samt statsstöd infördes för den finska marknaden. Allt hjälpte till att skapa det andra undret inom finsk ekonomi.

Tiden efter andra världskriget karaktäriseras i Finland av ett hårt återuppbyggnadsarbete, av avbetalning på krigsskadeståndet till Sovjetunionen samt av att många karelare från de avträdde områdena i öst omplacerades. Trots det togs de första stegen till att skapa ett välfärdssamhälle

http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/grundfakta_om_finland/valfard/index.html. Pappers- och skeppsbyggnadsindustrin utvecklades och

nationalekonomin växte fram till 1980-talet. Finland blev medlem i GATT och EFTA och ingick ett frihandelsavtal 1973 med EEC. Landets ekonomi följde dock ett system med mer traditionella linjedragningar. Banker var starka aktörer, det finska ägarskapet var skyddat och kartellbildning blomstrade. Arbetsgivare och fack samarbetade och kom fram till nationella överenskommelser, vilka regeringen i sin tur belönade med skattelättnader och sociala förmåner, d.v.s. det vi känner som välfärdsstaten. Några exempel på dessa förmåner som tillkommit under årens lopp är bl.a. 40 timmars arbetsvecka, fem veckors semester, barnbidrag, betald moderskaps- och faderskapsledighet, dagvård, gratis utbildning ända tills den studerande börjar på universitetet, nästan gratis hälsovård och ett etablerat pensionssystem. Här kan vi väga de höga skatterna mot ett samhälle där stora inkomstskillnader nästan saknas. 1980-talet präglades av internationalisering och av företagsuppköp, medan 1990-talet igen såg tider av depression och recession

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/AhoEsko>. Den ekonomiska krisen, mera känd som laman, bottnade i en allmän global depression samt speciellt för Finlands del östhandels bortfall, dålig ekonomisk politik och överskuldssättning i den privata sektorn. När läget s.a.s. var som värst låg arbetslösheten på 20 procent, tusentals företag gick i konkurs, produktionen pekade brant nedåt och en devalvering av finska marken ägde rum <http://www.dn.se/insidan/hennes-bok-befriade-finska-folket-1.475820>. Här

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=1&ag=86&t=567&a=5403> kan du se Jaakko Kiander berätta om laman, dess orsaker och de följder den hade för finländare.

Åtgärderna som regeringen tog till för att bekämpa recessionen gav småningom resultat. År 1993 stabiliserades marken och två år senare gick Finland med i Europeiska unionen. En annan faktor som hjälpte Finland framåt var att Nokia och IT-industrin knackade på porten. Nokia hade gått från tillverkning av papper, gummi och kablar till att producera televisioner och datorer under 1980-talet och ett decennium senare till att tillverka mobiltelefoner. Företaget valde då att satsa på GSM-tekniken. Ekonomin präglades hädanefter av global konkurrens och de traditionella ekonomiska systemen märkte av omvandlingar.

Många förändringar har ägt rum under de senaste två decennierna. Statsägda bolag privatiserades, omorganisationer, fusioner och sammanslagningar var dagliga nyheter. Internationalisering och globalisering var slagord (Stora Enso,

UPM-Kymmene, M-Real). Privata företag valde att koncentrera sig på några få huvudområden (Metso – pappersmaskiner, gruv- och uranbrytningsindustri; Huhtamäki – förpackningsindustri; Wärtsilä – dieselmotorer; STX Finland – skeppsbyggnad; Fortum). I stället för det starka bankberoende valde många att satsa på aktiemarknaden. Bankerna i sig stod också inför förändringar (Bl.a. KOP och Föreningsparbanken blev Nordea; postbanken och försäkringsföretaget Sampo blev Sampo och senare Danske bank; Andelsbanken och Pohjola försäkringsbolag gick samman och bildade OP-Pohjola). Pensionssparandet sköts nuförtiden mestadels av olika privata företag.

Kartellbildningen och uppdelningen av marknaden som var vanligt före Europeiska unionen har upphört. Detaljhandeln leds av olika kedjor, både nationella och internationella (t.ex. S-gruppen, K-kedjan, Ikea och Lidl). Tungindustrin har minskat i betydelse, medan teknologiindustrin och IT-branschen har blivit allt starkare. Trots att många stora koncerner har bildats under de senaste åren fortlever många både stora och mindre familjeföretag. Dessa stöter dock ofta på problem relaterade till storlek, tillgång till kapital, arvsproblematik och den hårda beskattningen på tjänster. En annan faktor som bör beaktas är finländares tankesätt att "jag skall själv klara av att bygga något med mina egna händer", som betyder att gemene man ofta vill försöka undvika att köpa tjänster så länge det är möjligt. I länken http://www.infopankki.fi/sv-FI/Finlandska_seder_och_bruk/ kan du läsa om vad man skall tänka på gällande normer, attityder och seder som företagare i Finland.

Jord- och skogsbruk

Ett område som gått igenom måna omvälvningar under det senaste seklet är jordbruket <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Jordbruk>. I början av 1900-talet var andelen jordlösa stor, något som indirekt bidrog till inbördeskriget, och för att råda bot på splittringarna i samhället skapades 100 000 nya små jordbruk. Efter andra världskriget hände det samma på nytt, ytterligare 100 000 jordbruk bildades för att frontveteraner och karelare skulle kunna skapa sig en framtid. Under 1950-talet fanns det runt 300 000 jordbruk eller en kombination av jord- och skogsbruk i Finland. Tio år senare upplevde dock Finland en migrationsvåg där många valde att söka sig en framtid i städer eller utomlands. Urbaniseringen avstannade något när olika jordbruks- och regionala stöd började betalas ut för att trygga landets matproduktion och säkerhet.

Finlands inträdelse i EU innebar många förändringar för landets bönder, många till det sämre. De jordbruksstöd som varit mer eller mindre permanenta omvandlades eller försvann. EU-medlemskapet medförde att antalet jordbruk http://www.stat.fi/tup/suomi90/helmikuu_sv.html minskat kraftigt, men att de som fortlevt har vuxit i storlek och på så vis blivit starkare http://www.matilda.fi/servlet/page?_pageid=115,193&_dad=portal30&_schema=PORTAL30. Skogsarealen har även ökat jämfört med tidigare tack vare effektivare skogsbruk, reglerad avverkning och en snar återplantering.

Framtiden

Hur kommer framtiden att te sig? Experter är överens om att utbildning och expertis är nyckeln till Finlands framtida tillväxt. En åldrande befolkning och för

få i arbetsför ålder gör att vi bör fråga oss om Finland borde satsa på en ökad immigration. Behövs ett femte ekonomiskt mirakel och i så fall - vilket är det? Skall vi leta efter det inom bioteknologin eller är det något annat innovativt område?

Tidigare spelade råmaterialtillgången, kapital och arbetskraft en viktig roll, men klart är att forskning och utveckling kommer att få allt större betydelse i framtiden. Experter menar att skogsindustrin troligen förblir viktig för Finland i någon form. Elektronikindustrin samt den mekaniska industrin står inför utmaningar. Kommer utveckling och tillverkning av nya produkter att hänga med? Byggnadsindustrin kommer antagligen att fortsätta stark, eftersom byggandet måste göras lokalt.

Inkomstskillnaderna är som konstaterats relativt små i internationell jämförelse. Hittills har löner oftast avtalats inom olika branscher på nationell nivå och höga skatter har lett till att välfärdssamhället har kunnat upprätthållas. Kommer det att fortsätta på så sätt?

Kapitel 4 Utbildning

Finland har länge valt att investera i utbildning

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/koulutuksen_tilastoja/?lang=sv, grundforskning och livslångt lärande. Den sociala utvecklingen som ägt rum har nåtts genom utbildning och intellektuellt kapital. Utbildning samt konst var av betydelse i uppbyggandet av den finska national- och välfärdsstaten och landet har fortfarande ett rykte om sig att satsa på utbildning, högteknologi, forskning och utveckling. I många olika internationella undersökningar <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/pisa-tutkimus/index.html?lang=sv> har landet klarat sig bra. Vi kan fråga oss vad är orsakerna till det?

Redan i slutet av 1800-talet skrev Angel Ganivet, den spanske konsuln som var stationerad i Helsingfors, om finländares iver att anamma nya saker och om hur kvinnor gjorde samma saker som männen. En social förändring där utbildning stod i fokus gjorde att det agrara samhället utvecklades till ett industriellt samhälle. En medelklass föddes och växte i omfång. Den obligatoriska allmänbildande grundläggande utbildningen http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/liitteet/sv_liitteet/Utbildningssystemet_i_Finland.pdf förser än idag alla med en grundutbildning som efter grundskolan ger var och en rätt att söka till en vidare utbildning <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Grundskola>. Ett decentraliserat universitets- och högskolenätverk har även gjort studier mer tillgängliga för alla.

Tre saker utmärker det finska utbildningssystemet

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=sv>. Det satsades från början av 1900-talet på utbildning och på medelklassen, vilket gjorde att utbildning istället för bakgrund började spela en större roll för att nå framgång och social jämlikhet. Vi kan notera att kvinnor är i majoritet bland de som inleder högre utbildning

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2008/09/education_at_a_glance2008.html?lang=en&extra_locale=sv. För det andra kan vi konstatera att både den grundläggande utbildningen och den på andra stadiet finansieras http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistavae_koulutus/hallinto_ohjau_s_ja_rahoitus/?lang=sv med offentliga medel. Den tredje faktorn som utmärker det finska utbildningssystemet är satsningarna på vuxenutbildning och på livslångt lärande http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/?lang=sv.

Det finns två olika sätt att se på utbildningen i samhället. Dels kan utbildning ses som en serviceform som samhället upprätthåller dels är utbildning en aktiv samhällsstyrka, en källa till den kunskap och expertis som behövs för att utveckla ekonomin. I jämförelse med resten av Europa så är medelåldern vid avklarad examen relativt hög eftersom grundskolan i sig är ganska lång.

Utmaningar inför framtiden

En del av välfärdssamhällets uppgifter anses i Finland vara att investera i utbildning och forskning. En utveckling av det mänskliga kapitalet är viktigt för samhällets sociala och ekonomiska utveckling http://www.stat.fi/tup/suomi90/marraskuu_sv.html. Fokus har länge varit på att skapa ett jämlikt samhälle där alla får samma grund att stå på, men röster höjs för att det är viktigt att beakta och bejaka talanger inom olika områden även om det inte är så jämlikt. Den åldrande befolkningen, trycket på att universiteten skall bli mer internationella (Bologna-processen; finländska studerande åker gärna utomlands, men relativt få utländska studerande väljer att komma till Finland) och trycket på att utveckla olika samarbetsnätverk är alla utmaningar inför framtiden. Det behövs en förståelse för hur arbetsmarknaden utvecklas över tid och hur dessa behov skall tillgodoses på bästa möjliga sätt. Hur skall man utbilda, vem skall man utbilda för och hur högt skall man utbilda. Sättet på vilket kunskap förmedlas är även det en stötesten. Kritik har framförts mot att för lite utrymme ges för kreativitet och problembaserat lärande. Att ett holistiskt perspektiv borde tillämpas istället för att kunskapsförmedling som nu alltför ofta handlar om en lärarcentrerad traditionell mekanisk inläring.

Kapitel 5 Politik och samhälle

Vägen till det Finland vi känner till idag har gått långsamt. Det nationella uppvaknandet under 1800-talet ledde till nationsbygget och småningom till den välfärdsstat vi känner idag. Idealerna i dagens Finland talar om regional och social jämlikhet samt jämlikhet mellan könen. Det lokala och statliga styret är starkt och överlag kan vi konstatera att finländare tror på det politiska systemet och att de är laglydiga. Statsskicket säger att Finland är en konstitutionell republik, med starka nordiska drag. Finland har visserligen turvis varit både en del av Sverige och av Ryssland, men landet var ändå inte feodalt utan ett självständigt markägande bondesamhälle. År 1917 när landet uppnådde sin självständighet hade Finland redan en fungerande riksdag och även en administrativ apparat som fortlever än idag. Landet har haft en representativ regering gång efter

annan. Därtill har olika yttre händelser lett fram till ett konsensustänkande som även gett oss välfärdssamhället.

Ser vi på det politiska livet i Finland kännetecknas början av självständighetstiden samt kalla krigsperioden av kortlivade regeringar. Från 1980-talet framåt svängde trenden till mer långlivade regeringar. Ofta har åtminstone två av de tre större partierna (Centern, SDP och Saml) samt Svenska folkpartiet ingått i regeringen. Under 1950-1970-talen utövade Sovjetunionen påtryckningar på landets regering och riksdag. Under kalla kriget var presidentens makt stor, men trenden pekar mot att presidenten får en alltmer representativ roll. Detta har vi märkt av speciellt efter att Finland blev medlem i Europeiska unionen och började delta i unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

Riksdagen

Finlands folkrepresentation består av 200 ledamöter valda för fyra år genom direkta och proportionella val av 18 år fyllda röstberättigade medborgare. Parlamentet, d.v.s. riksdagen, har en kammare. Proportionell representation stöder indirekt glesbygden och stora partier. Riksdagen väljer en statsminister, som leder landets regering (statsråd). Regeringen i sin tur bereder och verkställer de beslut som riksdagen fattar. I praktiken är det ganska sällan som riksdagen väljer att ändra på det lagförslag regeringen avgett.

Riksdagen stiftar lagar, godkänner statsbudgeten, besluter om krig och fred samt godkänner avtal med andra stater. Åtnjuter inte regeringen riksdagens förtroende kan riksdagen välja att byta ut regeringen. Statsrådet består av tolv ministerier och statsrådets kansli (d.v.s. statsministerns kansli). I den nuvarande regeringen <http://www.vn.fi/hallitus/sv.jsp> som leds av statsminister Matti Vanhanen sitter 20 ministrar. Klickar du på länken <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/riksdagen/valkommen/index.htm> hittar du en presentation av riksdagen och hur arbetet sker. Finland var det första landet i Europa och det andra i världen som gav kvinnor rösträtt <http://www.aanioikeus.fi/sv/index.htm> år 1906.

Finlands statsöverhuvud

Republikens president

<http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?culture=sv-FI&contentlan=3>

uteses bland finska medborgare födda i Finland för ett mandat på sex år. Val förrättas som ett direkt folkval i en eller två omgångar. En person kan nuförtiden sitta högst två mandatperioder som president. Grundlagen säger att landets statsöverhuvud tillsammans med statsrådet är innehavare av regeringsmakten i Finland. På så vis leder presidenten landets utrikespolitik tillsammans med regeringen. Till presidentens uppgifter

<http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?nodeid=41436&contentlan=3&culture=sv-FI> hör därtill bl.a. att fungera som överbefälhavare för försvarsmakten, sköta utnämningar av medlemmar av statsrådet och vissa andra tjänster, underteckna lagar och förordningar och att sköta benådningar. Diskussionerna om presidentens formella och icke-formella makt går ibland het. Presidenten ansvarar formellt inte inför riksdagen, men regeringen, som ju ansvarar inför riksdagen, måste dock godkänna alla funktioner. Likaså är presidenten den

högsta administrativa chefen i landet, men i praktiken fattas dock besluten av respektive minister. Tarja Halonen är den sittande presidenten. Här <http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?nodeid=41447&contentlan=3&culture=sv-FI> kan du ta en titt på republikens tidigare presidenter.

Partier

Lantdagsordningen från 1906, med allmän och lika rösträtt, gav Finland det man kan kalla ett partiväsende i modern mening. Idag existerar ett mångpartisystem <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Partivaesen> i Finland. Det finns tre större partier: Centern, Finlands socialdemokratiska parti samt Samlingspartiet. Andra partier i den finländska politiken är bl.a. Svenska folkpartiet, Gröna förbundet, Finlands kristdemokrater, Vänsterförbundet och Sannfinländarna. Antalet registrerade partier i Finland uppgår till 15 stycken (13.8.2009). Bland partierna finns en konsensus om att upprätthålla välfärdsstaten.

Förvaltningen

Den offentliga förvaltningen i Finland består av statens högsta förvaltningsorgan, statsförvaltningssystemet (statens central-, regional- och lokalförvaltning), det kommunala förvaltningssystemet, det oberoende domstolsväsendet, övrigt självstyre http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/det_offentliga_finlands_verksamhet/ovrigt_sjalvstyre/index.html (t.ex. Åland) samt den medelbara förvaltningen, som understöder och kompletterar den offentliga förvaltningens myndigheter i deras verksamhet.

Den myndighet medborgarna oftast kommer i kontakt med är kommunalförvaltningen

http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/det_offentliga_finlands_verksamhet/kommunalforvaltning_och_samarbete_mellan_kommunerna/index.html, som på sätt och vis axlar ansvaret för att producera många av välfärdsstatens tjänster. Staten bidrar finansiellt med statsandelar (ca 40%) till kommunernas verksamhet, men kommunernas huvudsakliga inkomstkälla är den progressiva inkomstskatten. Kommunerna har självstyre och vardera kommunen bestämmer själv skatteprocenten och även hur pengarna skall användas (t.ex. social- och hälsovård, undervisnings- och utbildningsväsende, miljön och den tekniska infrastrukturen). I kommunalval vart fjärde år väljs ledamöter till fullmäktige, kommunens högsta beslutande organ, som i sin tur väljer kommunstyrelsens medlemmar samt nämnder. Kommunstyrelsen har till uppgift att bereda och verkställa fullmäktiges beslut. I början av år 2010 fanns det 342 kommuner http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/det_offentliga_finlands_verksamhet/kommunalforvaltning_och_samarbete_mellan_kommunerna/aktuella_kommunsammanslagningar_112010/index.html i Finland.

Åland

Åland <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Aaland> är ett självstyrande neutralt demilitariserat landskap inom Finland. Landskapet är enspråkigt svenskt. Självstyrelsen <http://www.aland.ax/> berör bl.a. följande områden: hälso- och sjukvård, undervisnings- och utbildningsväsendet, polisväsen, näringsfrämjande, kommunikationsväsen, näringsväsen samt kommunalförvaltning. I frågor som rör de inre angelägenheterna har landskapet

rätt att verka som en självständig stat med egen förvaltning och lagstiftning. Den beslutande makten innehas av lagtinget, medan landskapsregeringen besitter den verkställande makten. Hembygdsrätt på öarna, ett slags lokalt medborgarskap, ger en person rätt att idka näring och förvärva fast egendom samt ger rösträtt och valbarhet i lagtingsval. Rättigheten erhålls endera genom födsel eller på ansökan om den sökande bott minst fem år i landskapet. Hembygdsrätten medför befrielse från värnplikt. Allehanda fakta om Åland hittar du i följande länk http://www.aland.ax/?page_action=asubdb.

Rättsväsende

Domrätt <http://www.oikeus.fi/7799.htm> utövas av oberoende allmänna domstolar, specialdomstolar och administrativa domstolar. De allmänna domstolarna är organiserade i 51 tingsrätter, som utövar domsrätt inom respektive domkrets. Tingsrättens beslut kan överklagas vid respektive hovrätt, vars beslut ofta är slutgiltigt. Om Högsta domstolen beviljar besvärstillstånd kan ärendet ännu prövas i den högsta instansen, Högsta domstolen.

Försvar

Finland har allmän värnplikt <http://www.forsvarsmakten.fi/> för män samt frivillig för kvinnor. Cirka 27 000 nya rekryter tillkommer per år varav runt 500 är kvinnor. Värnpliktstiden är sex eller tolv månader.

Finlands läge geografiskt och historiskt påverkar starkt landets säkerhetspolitik. Därtill har medlemskapet i Europeiska unionen gjort att Finland mer än tidigare måste ta ställning i internationella frågor, men landet är militärt sett alliansfritt <http://www.sr.se/webbradio/?Type=db&Id=71954>. Det finländska totalförsvaret omfattar det militära försvaret, det ekonomiska försvaret, civilförsvaret samt det psykologiska försvaret.

Kapitel 6 Natur och befolkning

Naturen i Finland kan erbjuda på extrema upplevelser, kontraster och mångfald, fjäll, insjöar och skärgård, skogar och myrar, pulserande stadsliv och ödemark. De fyra årstiderna ger mycket varierande temperaturer - på upp till 80 graders skillnad om vi beaktar hela året. Finland är ett modernt, välfungerande teknologiskt samhälle. Under den djupaste vintern härskar vintermörkret, *kaamos* <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Aktuellt/arkiveradepressmeddelanden/Pressmeddelandenar2006/Sivut/Vintermorkretstidupphorde.aspx> i norr, en tid när solen inte stiger upp över horisonten överhuvudtaget. Den totala motsatsen till kaamos är sommarsolen som inte alls vill gå ned. I juni runt midsommar märks fenomenet av också i de södra delarna av landet. Finland är ett mångfacetterat land. De östliga influenserna märks ibland tydligt även om landet klart har hämtat sitt kulturella, religiösa och politiska arv från Västeuropa.

I jämförelse med resten av Europa är Finland http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/grundfakta_om_finland/natur_och_geografi/index.html ett medelstort land till ytan sett, en fjärdedel ligger norr om polcirkeln. Den totala arealen är 338 145 km², av vilket 10 procent är sjösystem. Det finns cirka 188 000 sjöar (> 500 m²) i Finland. Åarna är oftast

korta och med liten vattenvolym. Kustlinjen sträcker sig 200 000 km och det finns cirka 100 000 skogsbevuxna öar. Från norr till söder är största avståndet 1140 km och från öst till väst 528 km, medan Halti <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Halditjocko> ger oss den högsta punkten med sina 1 328 m ovanför havsytan. Landskapet sluttar till största delen i riktning syd/sydost. I östra Finland dominerar backar och insjöar, i väst platta kustslätter. Den övriga kusten visar upp backig, uppåtlutande terräng. Lappland ger prov på fjäll och djupa dalar samt åar. Den bergigaste trakten ligger i området kring Halti-fjället. Berggrunden <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=154&lan=sv> är till största delen mellan 2,8 och 1,8 miljarder år gammal. De delar som är högre till nivån sett är i allmänhet yngre. Den senaste istiden, för 20 000-9 000 år sedan, täckte ställvis landet med ett tre km tjockt istäcke. Landhöjningen <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Landhoejning> gör att landskapet omformas kontinuerligt och att arealen utökas med ca 700 hektar per år. Norra Finland presenterar en mer arktisk fauna <http://www.suurpedot.fi/www/fi/index.php> (t.ex. älg och björn) medan södra delarna har mer europeiska arter. Landet befinner sig i gränstrakterna både för taigan och för ekzonen, men det finns dock få träarter som är av kommersiellt intresse. Känner du för att utforska naturen kan du röra dig fritt i naturen och plocka bär och svamp tack vare allemansrätten <http://www.visitfinland.com/web/guest/finland-guide/about-finland/nature/everymans-rights>. Klicka här <http://www.environment.fi/default.asp?contentid=292645&lan=SV> för att läsa om vad du får och inte får göra enligt allemansrätten.

Klimatet

<http://www.finland.se/public/default.aspx?nodeid=36120&contentlan=3&culture=sv-FI> är mildare än väntat, vilket beror på Finska viken, de stora insjöområdena och på de varma västliga vindarna från Atlanten som värms upp av Golfströmmen. Klimatet i Finland är 6 – 10 grader varmare jämfört med andra platser på samma breddgrader. Det ger ett snöigt klimat med kalla fuktiga vintrar och ibland med östliga vindar som kan hämta med sig kalla frostiga vinterdagar eller heta somrardagar. Temperaturerna kan i extrema fall gå från -50 grader under vintern till över +30 grader under sommarmånaderna. Somrarna är relativt korta, vilket kompenseras av att solen ligger ovan horisonten i 67 dagars tid i sträck i norr. De längsta dagarna i syd är runt 19 timmar långa under sommaren och sex timmar under vinterns kortaste dagar. I norr varar vintermörkret 52 dygn när solen inte stiger över horisonten. Ser vi på växtperioden, d.v.s. med en temperatur över +5 grader, så räcker den cirka två månader längre i söder jämfört med i norr, men ljuset jämnar dock ut skillnaderna lite. Sommarljuset gör exempelvis att bär växer bra i Finland.

Den finska karaktären http://www.infopankki.fi/sv-FI/Finlandska_seder_och_bruk/ har formats av det hårda klimatet, av att det är ett glesbebyggt och avlägset beläget land. Det finns en strävan efter överlevnad och självförsörjning som har krävt disciplinerade och kontrollerade handlingar samt en förmåga att jobba hårt. Folket visar upp en stark tro på utbildning, myndigheter och rättsväsende. Dessa kärva förhållanden har gjort att nöje och

förströelse överlag har sett som något som varken är rekommendabelt eller riktigt accepterat.

Den viktigaste naturtillgången är skogen

<http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Skogsbruk> som lade grunden till den första vågen av industrialisering under 1800-talet och som än idag ger Finland den fjärde största virkesreserven i Europa efter Ryssland, Sverige och Tyskland. Utöver det gröna guldets vatten och berggrund viktiga tillgångar <http://www.finland.se/public/default.aspx?nodeid=36120&contentlan=3&culture=sv-FI>. Finland har satsat mycket på naturskydd, något som anses mycket viktigt. För närvarande har landet 19 naturreservat <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Naturskydd/Skyddsomraden/Naturreservat/Sivut/Inaturreservatenundersokermannaturen.aspx>, som kräver lov för tillträde, samt 35 nationalparker <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Naturskydd/Skyddsomraden/Nationalparker/Sivut/NationalparkernaHortillvaranaturskatter.aspx>. Natura 2000-programmet <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Naturskydd/Skyddsomraden/Natura2000omraden/Sivut/PaNatura2000omradenaskyddasnaturtyperocharter.aspx> ställer upp som mål att 12 procent av landets yta skall skyddas.

Bl.a. natur och utomhusäventyr lockar turister till Finland. Tomten <http://www.santatelevision.com/findex.html>, skidsporter, olika festivaler <http://www.festivals.fi/?/sve/> och konferenser attraherar även många besökare. Helsingfors har totalt sett fler turister jämfört med Lappland. Många som anländer till Finland kommer även för att enbart ta ett anslutningsflyg till eller från Asien. Gå in på länken för att lära dig mer om turismen i Finland <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Turistvaesen>.

Befolkningen

Tecken tyder på att de första bosättningarna i Finland kan dateras tillbaka 120 000 år, men bosättarna måste dra sig tillbaka p.g.a. den annalkande istiden. Våra tidigaste förfäder <http://www.uvf.fi/bin/view/Uppslagsverket/Historia> kom i sin tur hit cirka 9000-8000 f.Kr. troligen både från östlig och sydlig riktning. Nyare grupper med bosättare har anlånt senare, men de har integrerats i de redan existerande samhällena. Finländares genbas antyder att vi till ¾ har baltiskt eller germanskt ursprung och ¼ östligt. Idag bor över 5,3 miljoner människor i Finland. Även om befolkningen är jämförelsevis homogen har andelen med utländsk bakgrund ökat under senare år. Klicka här http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/grundfakta_om_finland/befolkning/index.html för att få reda på mera om hur landets befolkning ser ut idag.

Vi kan konstatera att just över hälften är kvinnor (51 %) och att kvinnorna är även i majoritet på universiteten. Det finns 2,5 miljoner ogifta par och 2 miljoner gifta par. Fr.o.m. år 2002 är det möjligt för personer av samma kön att registrera sitt partnerskap. Nästan hälften av äktenskapen slutar i skilsmässa och nästan hälften av familjerna är barnlösa. Majoriteten av familjer med barn har två yrkesarbetande föräldrar. Även männen ansvarar för familjen. Det är mer vanligt att vara singel i städer än på landsbygd. Befolkningen är som vi konstaterat homogen, men det finns två väletablerade minoriteter; samer

<http://www.sametinget.se/1102> (ca 4 500) och romer http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=600950&name=DLFE-10115.pdf (ca 10 000). De största grupperna av nya minoriteter, som ofta anlant som flyktingar eller asylsökanden http://www.youtube.com/watch?v=1b_vrl8_ZIE, kommer från Somalia, tidigare Jugoslavien, Iran och Irak. Nationalspråken är finska (92 %) och svenska (6 %), därtill har samer rätt att använda samiska i sitt område.

Landet är det tredje mest glesbefolkade landet i Europa efter Island och Norge. De största städerna är Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda och Åbo. En omfattande förvaltningsreform http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/i_fokus/det_offentliga_finlands_verksamhet/index.html träder i kraft fr.o.m. 2010, vilket gör att bl.a. länen går i historien. Åland är ett självstyrande demilitariserat och enspråkigt svenskt landskap i Finland.

Religion

Det finns två folkkyrkor i Finland: den evangelisk-lutherska (80,6 % av befolkningen) och den ortodoxa (1,1 % av befolkningen). Folkkyrkorna har självstyre och rätt att uppbära kyrkoskatt. Ärkebiskopen i den evangelisk-lutherska kyrkan <http://evl.fi/EVLSv.nsf> har sitt huvudsäte i Åbo. Det finns nio stift och Borgå stift <http://borgastift.planeetta.com/> ansvarar för de svenskspråkiga. Kvinnopräster är verksamma i kyrkan fr.o.m. år 1988. Den ortodoxa kyrkan http://www.ort.fi/sv/stiften_och_dess_biskopar.php är uppdelad i tre stift; Karelen, Helsingfors och Uleåborg. Centrum för Karelens stift ligger i Kuopio och stiftets biskop är samtidigt kyrkosamfundets ärkebiskop. Lintula kloster samt Nya Valamo kloster hör till det ortodoxa trossamfundet.

Omkring 20 000 personer i Finland bekänner sig till islam http://en.wikipedia.org/wiki/Islam_in_Finland, men endast en liten del av dem är registrerade i islamska församlingar. Romersk-katolska kyrkan http://sv.wikipedia.org/wiki/Katolska_kyrkan_i_Finland har runt 9 000 medlemmar och den judiska församlingen <http://www.ifisk.net/intern/2003religion03.htm> räknar med ca 1 200 medlemmar. Lagen om religionsfrihet <http://www.minedu.fi/OPM/Kirkollisasiat/uskonnonvapaus/?lang=sv> dateras tillbaka till år 1923, men få personer är uttalade ateister.